

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan maatalousyrittäjien luopumistuesta annettua lakia muutettavaksi siten, että luopumistukijärjestelmän voimassaoloaikaa jatkettaisiin vuosille 2003—2006.

Esityksessä ehdotetaan maatalouden harjoittamisesta luopuvien viljelijöiden luopumistuen saamisen alaikäraja nostettavaksi vuoden 2005 alusta 55 vuodesta 57 vuoteen. Vuonna 1949 ja sitä ennen syntyneet säilyttäisivät edelleen oikeuden luopumistukeen 55 vuotta täytettyään. Vuoden 2005 alusta viljelijöiden luopumismahdollisuuksia lisättäisiin siten, että peltoa voitaisiin luovuttaa lisäalueeksi omistusoikeuden luovutuksen sijasta myös pitkäaikaisella vuokrasopimuksella. Porotalouden harjoittajia koskevat luopumistuen saamisen edellytykset säilyisivät kaikilta osin nykyisinä.

Samalla lakiin ehdotetaan tehtäviksi luopumistuen määräytymistä koskeva muutos, joka johtuu kansaneläkelain muuttamisesta, sekä muutos luovutuksensaajan sitoumuksen täyttämistä koskeviin säännöksiin. Ehdotuksen mukaan se, jolle on luovutettu lisämaata,

voisi luovuttaa tilansa lisämaaineen ja siirtää lisämaata koskevan sitoumuksen velvoitteet sukupolvenvaihdoksessa tilanpidon jatkajalle kesken sitoumuskauden ilman pääoma-arvoseuraamuksia. Vastaava muutos koskisi myös porotalouden harjoittajia.

Esityksessä ehdotetaan myös, että eräät asetukseen sisältyvät säännökset otettaisiin lakiin perustuslain vaatimusten mukaisesti. Lisäksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi valtuutussäännös eräistä yhteisön lainsäädännön mukaisista tehtävistä sopimiseksi.

Luopumistukijärjestelmän jatkamisesta vuosille 2003—2006 aiheutuvat kustannukset rahoitettaisiin kokonaan kansallisin varoin.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana. Kansaneläkelain muuttamisesta johtuva muutos sekä lainkohdat, jotka koskevat valtuudesta yhteisön lainsäädännön mukaisista tehtävistä sopimukseksi ovat kuitenkin tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun laki on hyväksytty ja vahvistettu.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö

Yhteisön lainsäädäntö

Maatalouden varhaiseläkejärjestelmästä säädetään Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) tuesta maaseudun kehittämiseen ja tiettyjen asetusten muuttamisesta ja kumoamisesta annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1257/1999, jäljempänä *EY:n maaseudun kehittämisasetus*.

EY:n maaseudun kehittämisasetuksen mukaan varhaiseläketuen avulla pyritään turvaamaan tulojen saanti ikääntyneille viljelijöille, jotka päättävät luopua maatalouden harjoittamisesta, sekä edistämään heidän korvaamistaan toisilla viljelijöillä, jotka pystyvät parantamaan jatkavien maatalojen taloudellista elinkelpoisuutta. Maatalousmaan ohjaaminen muuhun kuin maatalouskäyttöön on mahdollista, jos pellolle ei ole maatalouskäyttöä.

Maatalouden varhaiseläkejärjestelmän piiriin voivat tulla 55 vuotta täyttäneet viljelijät, jotka ovat harjoittaneet maataloutta kymmenen edeltävää vuotta ja jotka lopettavat kaupallisen maatalouden harjoittamisen kokonaan. Yleisen eläkeiän saavuttaneet eivät enää pääse järjestelmän piiriin. Varsinaisten viljelijöiden lisäksi varhaiseläkejärjestelmiin voidaan sisällyttää myös maataloustyöntekijät.

Tilan jatkajalla tulee olla riittävä ammatillinen pätevyys, ja hänen tulee ryhtyä harjoittamaan tilalla maataloutta vähintään viiden vuoden ajaksi. Jatkajan tilan taloudellisen elinkelpoisuuden tulee parantua tietyn ajan kuluessa. Tukea koskevien edellytysten tulee täytyä koko sen ajan, jona luopuja saa varhaiseläketukea.

Euroopan yhteisön (EY) osarahoittamana toteutetun varhaiseläkejärjestelmän tulee sisältyä maaseudun kehittämisohjelmaan. Kokonaan kansallisin varoin toteutettavaan varhaiseläkejärjestelmään sovelletaan sen sijaan valtiontukea koskevia EY:n perustamis-

sopimuksen 87 artiklan määräyksiä. Järjestelmän tulee täyttää maatalousalalla sovellettavaa valtiontukea koskevien yhteisön suuntaviivojen (2000/C28/02) mukaiset vaatimukset. Suuntaviivoissa puolestaan edellytetään, että järjestelmässä noudatetaan EY:n maaseudun kehittämisasetuksen peruseriaaiteita esimerkiksi luopujan ikärajoissa.

Siltä osin kuin aikaisemman lainsäädännön mukaisia osarahoitettuja tukia edelleen maksetaan, maksamisen edellytyksissä niihin sovelletaan aikaisempaa lainsäädäntöä. Koska maksut on sisällytetty vuosia 2000—2006 koskevaan horisontaaliseen maaseudun kehittämisohjelmaan, rahoituksessa sovelletaan kuitenkin yhteisen maatalouspolitiikan rahoittamisesta annettua neuvoston asetusta (EY) N:o 1258/1999.

Kansallinen lainsäädäntö

Yhteisön varhaiseläkejärjestelmä otettiin käyttöön Suomen liittyttyä Euroopan unioniin (EU) vuonna 1995. Järjestelmä toteutettiin kansallisesti maatalousyrittäjien luopumistuesta annetulla lailla (1293/1994) ja maatalousyrittäjien luopumistuesta annetulla asetuksella (1583/1994).

Luopumistuen ensimmäinen soveltamisjaksoksi koski maatalouden harjoittamisesta vuosina 1995—1999 pysyvästi luopuvia maatalousyrittäjiä. Sen jälkeen järjestelmää jatkettiin vuosille 2000—2002.

Luopumistuen ensimmäisellä soveltamisjaksolla järjestelmä oli yhteisön osarahoittama. Maatalouden harjoittamisesta voitiin tuolloin luopua luovuttamalla tai vuokraamalla pellot nuoremmalle jatkajalle sukupolvenvaihdoksella tai lisäalueeksi toiselle viljelijälle. Myös luovutus työvoima- ja elinkeinokeskukselle luovutettavaksi edelleen edellä tarkoitettulle luovutuksensaajalle oli mahdollinen. Jos sopivaa viljelyn jatkajaa ei löytynyt, pellot voitiin luovuttaa muihin kuin maataloustarkoituksiin tai jättää ne viljelemättä sitoutumalla hoitamaan niitä. Luopumistukien maksu vuosina 1995—1999 luopuneille jatkuu edelleen. Edellä mainitusta järjestel-

mästä vuosina 2000—2006 aiheutuvat kustannukset on sisällytetty EU:n osarahoittamaan vuosia 2000—2006 koskevaan maaseudun horisontaaliseen kehittämissuunnitelmaan.

Luopumistuen kulumassa oleva toinen soveltamisjakso on toteutettu kokonaan kansallisin varoin, eikä kyseinen luopumistuen jatko siten sisälly maaseudun horisontaaliseen kehittämissuunnitelmaan. Luopumistuen jatkaminen kansallisesti rahoitettavana järjestelyinä on hyväksytty valtiontukea koskevana asiana komission 21 päivänä kesäkuuta 2000 antamalla päätöksellä N:o D/104371. Nykyisen järjestelmän mukaan maatalouden harjoittamisesta voidaan luopua luovuttamalla peltojen omistusoikeus nuoremmalle viljelijälle sukupolvenvaihdoksella tai lisäalueluovutuksena. Oikeus luopumistukeen on ulotettu toisella soveltamisjaksolla koskemaan myös porotalouden harjoittajia. He voivat luopua luovuttamalla porot sukupolvenvaihdoksella tai lisäporoiksi ennestään porotaloutta harjoittavalle henkilölle.

Nykyisten säännösten mukaan luopumistuoikeus on 55—64 -vuotiaalla maatalousyrittäjällä, joka on harjoittanut maataloutta kymmenen viimeistä vuotta ennen luopumista omaan tai yhteiseen lukuun. Maatalouteen luetaan myös porotalous. Lisäksi edellytetään, että luopuja on ollut vähintään viiden vuoden ajan välittömästi ennen luopumista vakuutettu maatalousyrittäjänä maatalousyrittäjien eläkelain (MYEL, 467/1969) nojalla. Oikeutta luopumistukeen ei ole henkilöllä, joka saa pysyvää eläkettä kansaneläkelain (347/1956) tai MYEL:n nojalla. Puolisolla on oikeus niin sanottuun uinuvaan luopumistukeen, jos hän on luopumisen aikaan vähintään 50-vuotias ja hänen 55—64 -vuotias puolisonsa täyttää kaikki luopumistuen saamisen edellytykset. Tällaisen uinuvan luopumistuen maksu alkaa vasta, kun luopuja on täyttänyt 55 vuotta. Luopujan tulee luopumisen yhteydessä lopettaa pysyvästi maatalouden harjoittaminen, mukaan lukien porotalous, ja metsätalouden hankintatyöt. Hänen tulee myös vähentää muita ansiotöitään siten, että tulot niistä jäävät alle työttömyyseläkejärjestelmässä noudatettavan rajamäärän (422,34 euroa kuukaudessa vuonna 2001).

Nykyisten säännösten mukaan sukupolven-

vaihdoksessa jatkajan puolestaan tulee olla alle 40-vuotias, ja hänellä tulee olla riittävä ammatillinen pätevyys maatalouden harjoittamiseen. Hänen pysyväisluonteiset tulonsa muusta kuin maatilataloudesta ja sen liitännäistoiminnoista eivät saa ylittää asetuksella säädettyä 35 000 euron enimmäismäärää vuodessa luovutushetkellä arvioituna. Jatkajan tulee osoittaa, että hänelle muodostuva maatila on taloudellisesti elinkelpoinen ja että tila täyttää ympäristöä, hygieniaa ja eläinten hyvinvointia koskevat vähimmäisvaatimukset. Jatkajan tulee sitoutua viljelemään tilaa ja asumaan tilalla tai sellaisella etäisyydellä tilasta, että tila tulee asianmukaisesti hoidetuksi ottaen huomioon muun muassa eläinsuojelulain (247/1996) säännökset. Sitoumus on voimassa niin kauan kuin luopumistukea maksetaan. Se on kuitenkin voimassa vähintään viiden vuoden ajan. Porotalouden harjoittajalla maatalon taloudellista elinkelpoisuutta vastaava vaatimus on, että luovutuksensaajalle tulee muodostua vähintään 80 poron porokarja. Muutoin porotalouden harjoittajaa koskevat soveltuvin osin vastaavat vaatimukset kuin varsinaista maataloutta harjoittavaa.

Nykyisten säännösten mukaan lisämaan luovutuksessa luovutuksensaajan tulee harjoittaa ennestään maataloutta tilalla, johon luopujan pelto tulee lisämaaksi. Luovutuksensaajan tulee olla alle 55-vuotias, ja hänellä tulee olla pakollinen MYEL:ssä tarkoitettu vakuutus maatilatalouden harjoittajana. Pelto voidaan myydä myös osina useammalle naapuriviljelijälle. Niitä ei kuitenkaan voida myydä alle kahden hehtaarin alueina. Luovutuksensaajan tulee sitoutua viljelemään tilaa niin kauan kuin luopumistukea maksetaan. Sitoumuksen kesto on kuitenkin vähintään viisi vuotta. Lisäporoluovutuksessa luovutettavia poroja tulee olla vähintään 20. Muutoin porotalouden harjoittajaa koskevat soveltuvin osin vastaavat vaatimukset kuin varsinaista maataloutta harjoittavaa henkilöä.

Maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain toimeenpanosta huolehtivat kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset, työvoima- ja elinkeinokeskukset, maa- ja metsätalousministeriö, Paliskuntain Yhdistys ja Maatalousyrittäjien eläkelaitos.

1.2. Käytäntö

Luopumistuen ensimmäinen soveltamisjakso 1995—1999

Luopumistukijärjestelmän ensimmäisellä soveltamisjaksolla eli vuosina 1995—1999 luopumistukijärjestelmän piiriin arvioitiin tulevan alkuvaiheessa 3 000 tilaa vuodessa (hallituksen esitys laiksi maatalousyrittäjien luopumistuesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi 162/1994 vp).

Luopumistukijärjestelmän piiriin tuli kuitenkin vuosina 1995—1999 kaiken kaikkiaan vain 5 569 tilaa. Niistä 58 prosenttia siirtyi lisämaaksi toiseen tilaan. Sukupolvenvaihdos tapahtui 32 prosentilla tiloista. Valtaosassa luopumisista pellot vuokrattiin pitkäaikaisella vuokrasopimuksella. Viljelemättömyyssitoumuksen antoi 10 prosenttia tiloista. Sitä käytettiin alueilla, joilla pellolla ei ollut lisämaakäyttöä eikä viljelyn jatkajaa löytynyt.

Järjestelmän ennakoitua vähäisempi käyttö johtui paljolti maatalouden tulevaisuuden epävarmaksi koetusta tilanteesta, joka vaikeutti viljelyn jatkajan päätöstä tilanpitoon ryhtymisestä. Järjestelmän alkuvaiheessa luovutuksensaajan rahoitustukijärjestelmien käynnistyminen viivästyi ennakoitua enemmän, koska kaikki tukijärjestelmät tuli sopeuttaa yhteisön säädöksiin. Lisäksi eräät luopumistuen saamisen edellytykset, kuten kaavamaiset päätoimisen maatalouden harjoittamisen edellytykset, sopivat huonosti suomalaiseen maatalouteen, jossa metsätaloudella ja muulla sivuansioitoiminnalla on perinteisesti ollut olennainen merkitys.

Luopumistuen toinen soveltamisjakso 2000—2002

Luopumistukijärjestelmän kulumassa olevalla toisella soveltamisjaksolla arvioitiin järjestelmän piiriin tulevan 700 tilaa vuonna 2000, 800 tilaa vuonna 2001 ja 900 tilaa vuonna 2002 (hallituksen esitys laiksi maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain muuttamisesta 131/1999 vp). Edellä maini-

tuista tilalukumääristä arvioitiin olevan porotiloja alle 50 kunakin vuonna.

Vuonna 2000 luopumistukijärjestelmän piiriin tuli 102 tilaa ja vuonna 2001 marraskuun loppuun mennessä 745 tilaa. Näistä tiloista 75 prosentilla on toteutettu sukupolvenvaihdos ja 25 prosenttia on siirtynyt lisämaaksi naapuritiloihin.

Lukumäärä soveltamisjakson ensimmäisenä vuonna jäi arvioitua olennaisesti pienemmäksi, koska luopumistukipäätöksiä päästiin antamaan vasta vuoden loppupuoliskolla sen jälkeen, kun valtioneuvoston komission päätös oli saatu. Lopullisia kauppoja lykkäsi edelleen se, että nuorten viljelijöiden aloittamistuki- ja investointitukijärjestelmä käynnistyi vasta aivan vuoden 2000 lopulla. Tukijärjestelmien toimeenpanon käynnistyttyä näyttäisi hakemusten määrä kuluvana vuonna vastaavan ennakoitua hakemuskantaa.

Porotalouden harjoittajille, jotka siis tulivat luopumistukijärjestelmän piiriin vasta sen toisella soveltamisjaksolla, on vuoden 2001 marraskuun loppuun mennessä annettu yhteensä 37 myönteistä etukäteispäätöstä. Näistä on tähän mennessä 18 porotaloustilalla toteutettu porojen lopullinen luovutus. Valtaosin porotaloudesta luovuttiin lisäporoluovutuksella. Porotalouden rahoitustukijärjestelmien käynnistyminen lykkäytyi vuoden 2001 puolelle, minkä vuoksi luopujien määrä ensimmäisenä soveltamisvuonna jäi vähäiseksi.

Kaiken kaikkiaan luopumistukea maksettiin vuoden 2000 lopussa yhteensä 7 711 tuensajalle. Valtiolle aiheutunut luopumistukimeno vuonna 2000 oli vuosien 1995—1999 järjestelmästä 55,9 miljoonaa euroa. Tästä luopumistukimenoista EU rahoitti noin 38 prosenttia. Valtiolle aiheutunut luopumistukimeno vuonna 2000 tapahtuneista luovutuksista oli 0,3 miljoonaa euroa. Koska myönnetty luopumistuet jatkuvat luopujan 65 vuoden ikään, vuosien 1995—1999 ja 2000—2002 soveltamisjaksoista aiheutuu kustannuksia aina 2010-luvulle saakka. Kustannukset ovat kuitenkin jääneet ennakkoon arvioitua pienemmiksi sen vuoksi, että vuosien 1995—1999 luopumistukijärjestelmän piiriin ei ole tullut tiloja siinä määrin kuin järjestelmää säädettyä arvioitiin.

Maatalouden varhaiseläkejärjestelmät muissa EU:n jäsenmaissa

Useat EU:n jäsenmaat ovat ottaneet maatalouden varhaiseläkejärjestelyn osaksi yhteisön osarahoittamia maaseudun kehittämisohjelmiin vuosille 2000—2006. Maatalouden varhaiseläkejärjestely sisältyy valtakunnallisiin tai alueellisiin maaseudun kehittämisohjelmiin Espanjassa, Irlannissa, Italiassa, Kreikassa, Portugalissa, Ranskassa, Saksassa ja Tanskassa.

Varhaiseläkejärjestelyt noudattavat EY:n maaseudun kehittämisasetuksen vaatimuksia. Sen vuoksi varhaiseläkeohjelmat ovat yhdenmukaisia eräissä keskeisissä edellytyksissä. Esimerkiksi luopujan tulee olla vähintään 55-vuotias mutta alle vanhuuseläkeiän luopumisen aikaan. Siltä osin kuin EY:n maaseudun kehittämisasetuksessa ei aseteta rajoituksia, eri maiden varhaiseläkejärjestelyn kansalliset sovellukset poikkeavat toisistaan kunkin maan eläketurvajärjestelmän ja maatalouden rakennepoliittisten kehitystarpeiden mukaan.

1.3. Nykytilan arviointi

Luopumistukijärjestelmällä on pyritty parantamaan maatalouden rakennetta kasvattamalla tilakokoa ja nuorentamalla maatalouden harjoittajien keski-ikä.

Luopumistukijärjestelmän piiriin tulleilla tiloilla peltoala tilaa kohden on sukupolvenvaihdoksissa kasvanut keskimääräisestä 27 hehtaaria 35 hehtaariin sen vuoksi, että jatkaja on laajentanut tilaa. Lisämaaluovutuksissa vastaanottavan tilan keskimääräinen peltoala on lisämaan hankinnassa noussut 48 hehtaaria 60 hehtaariin. Luopumistukijärjestelmän piiriin tulleilla tiloilla tilakoko on siten selkeästi kasvanut. Kaikkien MYEL:ssä tarkoitettujen vakuutuksen piiriin kuuluvien maatalouden harjoittajien maatilojen keskipeltoala oli 27 hehtaaria vuonna 2000.

Myös porotaloudessa yrityskoko on selkeästi kasvanut niissä, lukumääräisesti vähäisissä tapauksissa, jotka ovat tulleet luopumistukijärjestelmän piiriin. Vuonna 2000 sukupolvenvaihdoksissa luovutettiin keskimäärin 182 poroa ja lisäporoluovutuksissa 69 poroa, kun kaikkien MYEL:n mukaisesti vakuutet-

tujen porotalouden harjoittajien keskiporoluku on 83 poroa.

Luopumistukijärjestelmän piiriin tulleilla tiloilla tilanpito on siirtynyt selvästi aikaisempaa nuoremmalle ikäluokalle. Kun luopujien keski-määräinen ikä vuonna 2000 oli 57,6 vuotta, sukupolvenvaihdosjatkajien keski-ikä oli 29,5 vuotta ja lisämaata hankkineidenkin keski-ikä 39,2 vuotta. Tästä huolimatta kaikkien maataloutta harjoittavien aktiivi-ikäisten maatalousyrittäjien keski-ikä vuosina 1995—2000 on noussut noin vuodelta (45,4 vuodesta 46,7 vuoteen).

Luopumisten jakaantuminen eri luopumistapojen kesken on merkittävästi muuttunut luopumistukijärjestelmän toisella soveltamisjaksolla ensimmäiseen verrattuna. Luopuminen painottuu nykyisin selkeästi sukupolvenvaihdoksiin, kun kaikkiaan 75 prosenttia luopuvista tiloista siirtyy sukupolvenvaihdoksella jatkajalle. Lisämaan luovutusten määrä on merkittävästi vähentynyt.

Keskeisin syy muutokseen on ollut luopumistapojen rajoittaminen vain omistusoikeuden luovutuksiin. Eduskunta edellyttikin hyväksyessään luopumistukijärjestelmän jatkamista vuosille 2000—2002 tarkoittavan lain, että vuokrauksen poisjäännin vaikutuksia seurataan. Tämän seurannan toteuttamiseksi on tehty viljelijöille suunnattu kyselytutkimus kesällä 2000 ja uusintakysely vuotta myöhemmin (Suomen Gallup Elintarviketieto Oy). Kyselytutkimus osoitti, että vuokrausvaihtoehdon poisjäänti on vaikuttanut ennen kaikkea keskikokoista pienemmillä karjatililla ratkaisuun siten, että luopumista on lykätty ja toimintaa jatkettu. Ikääntyvillä viljelijöillä olisi enemmän halukkuutta peltojen vuokraamiseen kuin myyntiin naapuriviljelijöille. Tämä vaikuttaa lisämaan luovutusten määrään.

Sukupolvenvaihdokset tapahtuvat tyypillisesti omistusoikeuden luovutuksella, joten vuokrausvaihtoehdon puuttuminen ei ole vaikuttanut niiden määrään juurikaan. Lisäksi eräät luopumistukijärjestelmän toisella soveltamisjaksolla tehdyt jatkajan velvoitteita koskevat muutokset ovat olleet omiaan edistämään sukupolvenvaihdoksia. Tilanpitoon ryhtyminen osa-aikaisesti on luopumistukijärjestelmässä nyt mahdollista toisin kuin ensimmäisellä soveltamisjaksolla.

Nykyisen luopumistukijärjestelmän voidaan arvioida vastanneen sille asetettuihin maatalouden rakennekehityksen tavoitteisiin sukupolvenvaihdoksissa kohtuullisen hyvin. Luopumistukijärjestelmä, sellaisena kuin se koskee vuosia 2000—2002, turvaa sukupolvenvaihdokset omistusoikeuden luovutuksella. Sen sijaan lisämaan luovutusten kautta tapahtuva tilakokekehitys on luopumistukijärjestelmässä merkittävästi hidastunut, koska luovutus voi tapahtua vain omistusoikeuden luovutuksen kautta.

Luopumistukijärjestelmää toteutettaessa toimijat ja toimintatavat ovat perustuneet kansalliseen lainsäädäntöön, joka on ollut tältä osin yhdenmukainen aikaisempien vastaavien kansallisten tukijärjestelmien kanssa. Luopumistukijärjestelmän toimeenpanosta luopumistukien tarkastuksesta antamassaan lausunnossa komissio on kuitenkin katsonut, että yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1258/1999 mukaisten maksajavirastotehtävien siirto asetuksessa tarkoitettuna maksajaviraston ulkopuolelle tulisi toteuttaa asianmukaisella sopimuksella.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Yleistä

Esityksessä ehdotetaan maatalousyrittäjien luopumistukijärjestelmää jatkettavaksi vuosille 2003—2006. Ehdotettu luopumistukijärjestelmän voimassaolojakso päättyisi siten samanaikaisesti kuin EY:n maaseudun kehittämisasetuksen mukaisten maaseudun kehittämisohjelmien ohjelmakausi.

Luopuminen vuosina 2003 ja 2004

Lain voimaantulosäännöksen nojalla luopumistuen saamisen alaikäraja säilyisi nykyisenä vuosina 2003 ja 2004. Luopumistuen voisi siten saada 55—64 -vuotias maatalouden harjoittaja eli viljelijä tai porotalouden harjoittaja. Jos luopujina ovat molemmat puoliset, nuoremmalla puoliosalla on oikeus niin sanottuun uinuvaan luopumistukeen, jos hän on täyttänyt 50 vuotta luopumisen tapah-

tuessa. Luopumistukea ei kuitenkaan makseta ajalta ennen varsinaiseen luopumistukeen oikeuttavan ikärajan täyttämistä eli 55 vuoden ikää.

Myös muilta osin luopumistukijärjestelmään pääsyn edellytykset ehdotetaan säilytettäväksi nykyisellään kahden ensimmäisen vuoden aikana tapahtuvissa luopumisissa.

Luopuminen voisi siten tapahtua luovuttamalla peltojen ja tuotantorakennusten omistusoikeus sukupolvenvaihdoksessa jatkajalle. Vaihtoehtona olisi peltojen omistusoikeuden luovutus lisämaiksi yhdelle tai useammalle luovutuksensaajalle. Porotalouden harjoittajilla luopumisvaihtoehdot olisivat porojen omistusoikeuden luovutus sukupolvenvaihdoksin jatkajalle tai lisäporoiksi porotalouden harjoittajalle.

Luopuminen vuosina 2005 ja 2006

Vuosina 2005 ja 2006 tapahtuvissa luopumisissa luopumistuen saamisen alaikäraja nousisi viljelijöillä nykyisestä 55 vuodesta 57 vuoteen. Ehdotus liittyy tältä osin yleiseen eläkepoliittiseen tavoitteeseen keskimääräisen eläkkeellesiirtymisiän myöhentämiseksi. Jos puoliset ovat luopujina, nuoremman puolison oikeus niin sanottuun uinuvaan luopumistukeen edellyttäisi vastaavasti, että hän on luopumisen tapahtuessa täyttänyt 52 vuotta. Hänelle ryhdyttäisiin maksamaan luopumistukea 57 vuoden iästä.

Lain voimaantulosäännöksen nojalla muutokset eivät kuitenkaan koskisi vuonna 1949 tai ennen sitä syntyneitä, jotka säilyttäisivät oikeuden luopumistukeen nykyisin ikärajaedellytyksin. Vastaavasti oikeus niin sanottuun uinuvaan luopumistukeen säilyisi tällaisen varsinaiseen luopumistukeen oikeutettuna maatalousyrittäjän nuoremmalla puoliosalla 50 vuoden iässä.

Luopumisvaihtoehtoja maataloilla ehdotetaan vuosina 2005 ja 2006 lisättäväksi siten, että lisämaan luovutus voisi tapahtua omistusoikeuden luovutuksen sijasta myös pitkäaikaisella vuokrasopimuksella. Vuokrausvaihtoehdolla edistettäisiin toimintaansa kehittävien viljelijöiden mahdollisuuksia hankkia lisämaata luopuvilta viljelijöiltä tilakonsa kasvattamiseksi ja toimintansa kannattavuuden parantamiseksi.

Ehdotetut muutokset vuosina 2005 ja 2006 tapahtuvissa luopumisissa eivät miltään osin koskisi porotalouden harjoittajia, koska luopumistukilainsäädäntö on tullut koskemaan porotalouden harjoittajia vasta vuodesta 2000. Porotalouden rahoitustukijärjestelmien viivästyttäminen luopumistukijärjestelmän käytännön toimeenpano on vasta alkanut. Näistä syistä porotalouden harjoittajia koskevat luopumistuen saamisen edellytykset ehdotetaan säilytettäväksi nykyisinä koko soveltamisjakson ajan eli vuosina 2003—2006.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että lakiin otettaisiin nimenomainen säännös siitä, että maa- ja metsätalousministeriö ja eläkelaitos sekä tarvittaessa maa- ja metsätalousministeriö ja Ahvenanmaan maakuntahallitus voisivat sopia niistä maksajavirastotehtävistä, joita ne hoitavat maa- ja metsätalousministeriön puolesta.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Valtiontaloudelliset vaikutukset

Luopumistukijärjestelmän jatkamisesta aiheutuvat kustannukset suoritettaisiin valtion talousarviosta. Jatkamisesta aiheutuvien kokonaiskustannusten on arvioitu olevan vuoden 2001 hintatasossa yhteensä noin 300 miljoonaa euroa. Kustannuksia arvioitaessa on oletettu, että järjestelmän piiriin tulisi vuosina 2003 ja 2004 noin 650 tilaa ja vuosina 2005 ja 2006 noin 1 300 tilaa vuodessa.

Luopumistukijärjestelmän jatkamisesta aiheutuvat vuotuiset kustannukset:

vuosi	milj. euroa
2003	4
2004	12
2005	24
2006	39
2007	44
2008	43
2009	41
2010	38
2011	35
2012—2019 yhteensä	20

Lisäksi järjestelmän jatkamisesta aiheutuu valtiolle noin 1 miljoonan euron suuruiset vuotuiset hoitokulukustannukset.

Kustannuksia arvioitaessa ei ole otettu vähentävänä tekijänä huomioon sitä, että ilman luopumistukijärjestelmää osa luopujista siirtyisi esimerkiksi yksilölliselle varhaiseläkkeelle tai työkyvyttömyyseläkkeelle. Toisaalta luopumistukijärjestelmä lisää valtion kustannuksia, koska luopujat eivät maksa MYEL:n mukaista vakuutusmaksua luopumisen jälkeen, mutta vanhuuseläkkeessä otetaan eläkettä kartuttavana huomioon myös aika luopumisesta vanhuuseläkeikään. Myös perhe-eläketurva luopujan jälkeen säilyy täytenä. Edellä mainittujen tekijöiden yhteisvaikutusta arvioitaessa voidaan olettaa, että valtion menoja vähentävien tekijöiden vaikutus on todennäköisesti jonkin verran suurempi.

Kustannuslaskelmiin sisältyy myös aikaisemmin myönnettyjä, maksussa olevia luopumistukia koskeva muutos, jonka vuoksi luopumistuen saajalle ryhdytään maksamaan lapsikorotusta alle 16-vuotiaasta lapsesta. Sillä ei ole merkittäviä valtiontaloudellisia vaikutuksia, koska täydennysosan lapsikorotusta saavien luopujien määräksi arvioidaan 0,01 % tuensaajakannasta, eli lapsikorotuksista aiheutuvat kustannukset jäisivät noin 0,02 miljoonaan euroon vuodessa.

Vaikutukset yksityiseen yritystoimintaan

Luopuvan maatalousyrittäjän keskimääräinen luopumistuki vuonna 2000 oli 607 euroa kuukaudessa. Tuen maksu jatkuu pääsääntöisesti vanhuuseläkeikään. Luopumistuki on henkilökohtainen etuus, ja se maksetaan erikseen kullekin tilan luopujalle. Luopumistuen saajan ansiotoiminta, josta saatava ansio ylittää 422,34 euroa kuukaudessa, johtaa siihen, että luopumistuen maksamisen keskeytetään.

Luovutuksensaajan kannalta tavoitteena on, että luopumistukijärjestelmällä luodaan edellytykset hankkia maatila tai porotalousyrittäjäkohtuullisin ehdoin, koska luopujan toimeentulo tulee turvatuksi luopumistuella. Lisämaan luovutuksella saavat toimintaansa kehittävät maatalousyrittäjät puolestaan mahdollisuuden yrityksensä laajentamiseen. Luopumistukijärjestelmällä edistetään siten maa-

talousyrittysten taloudellisia toimintaedellytyksiä.

3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Luopumistukijärjestelmän toimeenpanosta vastaa Maatalousyrittäjien eläkelaitos yhteistyössä maaseutuelinkeinoviranomaisten kanssa. Porotalouden harjoittajia koskevissa tapauksissa lausunnonantajana toimii Paliskuntain yhdistys. Esityksessä ei ehdoteta muutoksia luopumistukijärjestelmän nykyiseen toimeenpano-organisaatioon, eikä esityksellä siten arvioida olevan organisaatio- tai henkilöstövaikutuksia.

3.3. Ympäristövaikutukset

Luopumistukijärjestelmällä on merkittävä ympäristöllinen vaikutus asutun, elinvoimaisen maaseudun ylläpitäjänä. Sen avulla tilanpito siirtyy nuoremmille, ammattitaitoisille jatkajille, jotka kehittävät tilaansa. Porotilojen sukupolvenvaihdoksia edistämällä turvataan osaltaan myös maan pohjoisimpien osien säilymistä asuttuina.

Luopumistukijärjestelmään sisältyy nykyisin tavoin nimenomainen vaatimus siitä, että sukupolvenvaihdoksin luovuttaessa jatkajan maatila täyttää ympäristöä, hygieniaa ja eläinten hyvinvointia koskevat vähimmäisvaatimukset.

3.4. Vaikutukset sosiaaliseen ja alueelliseen tasa-arvoon

Luopumistuki on henkilökohtainen etuus, ja luopujaa koskevat edellytykset ovat samat sukupuolesta riippumatta. Vastaavasti naiset ja miehet ovat luovutuksensaajina keskenään tasa-arvoisessa asemassa.

Luopumistukijärjestelmän vaikutuksia alueelliseen tasa-arvoon voidaan arvioida nykyisen järjestelmän toteutumatietojen pohjalta. Maatalousyrittäjien eläkelaitoksessa on selvitetty luopuvien tilojen suhteellista osuutta alueen aktiivitilojen määrästä eli luopumistensiteettiä maan eri osissa luopumistuen ensimmäisellä ja toisella soveltamisjaksolla. Vaikka luopumistensiteetti sinänsä on laskenut kaikilla alueilla, nykyinen luopumistu-

kijärjestelmä, josta puuttuu mahdollisuus luopua maatalouden harjoittamisesta vuokrauksen ja viljelemättömyyssioumuksen perusteella, ei ole kuitenkaan merkittävästi muuttanut luopumistukitilojen alueellista jakaumaa. Vuokrausmahdollisuuden palauttaminen luopumistukijärjestelmään lisämaan luovutuksissa vuoden 2005 alusta antaa luopumisvaihtoehtoja nykyistä enemmän.

Vaikka tilastotiedot eivät osoita olennaista muutosta luopumistuen alueellisissa vaikutuksissa, maan syrjäisillä alueilla ja saaristoalueilla on tapauksia, joissa pellot ostavaa tai vuokraavaa viljelyn jatkajaa ei löydy. Tämän vuoksi ei ole myöskään mahdollisuutta luopumistukeen, mikä saattaa asettaa ikääntyvät viljelijät alueellisesti eriarvoiseen asemaan tilan sijainnin perusteella. Kun luopumistukijärjestelmää jatkettiin vuosille 2000—2002, eduskunta edellytti esitystä järjestelyksi, jolla valtio lunastaa väliaikaiseen hallintaansa peltoja, jos ostajaa ei löydy. Valtiontaloudellisista syistä tähän esitykseen ei sisälly sanotua ehdotusta.

3.5. Vaikutukset maatalouden rakennemuutokseen

Luopumistukijärjestelmän avulla nuoret saavat mahdollisuuden ryhtyä tilanpitoon, kun vanhemman sukupolven luopumista maatalouden harjoittamisesta edistetään luopumistuella. Sukupolvenvaihdosten edistäminen ja tukeminen on maatalouden rakennemuutoksen kannalta erittäin tärkeää. Luopumistuen alaikärajan korottaminen 55 vuodesta 57 vuoteen vuonna 2005 saattaa jonkin verran vaikeuttaa sukupolvenvaihdosten edistämistä koskevien tavoitteiden toteutumista. Kahdenkin vuoden lykkäys sukupolvenvaihdoksen toteuttamisessa saattaa joissakin tapauksissa johtaa siihen, että mahdollinen jatkaja ehtii hankkia muun ammatin ja asettua muualle asumaan eikä enää olekaan valmis palaamaan tilalle tilanpidon jatkajaksi.

Luopumistukijärjestelmällä edesautetaan toimintaansa jatkavien yrittäjien mahdollisuuksia hankkia lisämaata ja siten kehittää tilansa taloudellista elinkelpoisuutta. Luopumistukijärjestelmän merkitys tilakoon kasvattajana tulee lisääntymään, kun luopumis-

vaihtoehtoihin palautetaan vuokrausmahdollisuus vuoden 2005 alusta. Tällä on merkitystä erityisesti niiden nuorten viljelijöiden kanalta, joilla ei olisi taloudellisia mahdollisuuksia tilansa kehittämiseen ostamalla lisämaata.

Koska esitykseen ei sisälly porotaloutta koskevia muutosehdotuksia, porotalouden rakennekehitykseen ei odoteta olennaisia muutoksia.

3.6. Asian valmistelu

Luopumistukijärjestelmän jatkoa vuodesta 2003 selvitettiin maa- ja metsätalousministeriön asettamassa Maatalouden ja porotalouden luopumistuen jatkotyöryhmässä. Työryhmä antoi muistionsa (MMM 2002:11) kesäkuussa 2001. Työryhmässä olivat edustettuina sosiaali- ja terveysministeriö, valtiovarainministeriö, Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y., Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC ja Paliskuntain yhdistys. Työryhmän esityksestä pyydettiin työryhmässä edustettuina olleiden lisäksi lausunto Eläketurvakeskukselta, eräiltä työvoima- ja elinkeinokeskuksilta ja Suomen Kuntaliitolta.

Työryhmä katsoi, että luopumistukijärjestelmän jatkamiselle on edelleen olemassa maatalouspoliittiset ja sosiaalipoliittiset perusteet ja että järjestelmää tulisi jatkaa vähintään vuosille 2003—2006. Työryhmä selvitti erilaisia luopumistukijärjestelmän jatkovaihtoehtoja. Se piti erityisen tärkeänä, että luopujan ikäraja säilytetään ainakin sukupolvenvaihdoksissa nykyisenä. Työryhmä katsoi myös, että jatkajien tilanpitoon ryhtymistä ja jatkavien maatalousyrittäjien mahdollisuuksia tilan edelleen kehittämiseen tulisi parantaa. Tämän tavoitteen toteuttamiseksi luopumistukijärjestelmään tuli sen mielestä sisällyttää myös vuokrausmahdollisuus, jolla kevennettäisiin jatkavien maatalousyrittäjien velkarasitusta. Työryhmän muistioon liittyi tuottajajärjestöjen ja valtiovarainministeriön edustajien lausumat.

Maa- ja metsätalousministeriön asettama maatalouden strategiaprojektin johtoryhmä antoi loppuraporttinsa 25 päivänä lokakuuta 2001. Se totesi luopumistukijärjestelmästä, että luopumistuki ei enää edistä tilakoon kasvua yhtä paljon kuin aikaisemmin, vaan on käytännössä lähinnä sukupolvenvaihdosjärjestelmä. Nuorten viljelijöiden asemasta johtoryhmä totesi loppuraportissaan muun muassa, että tilan osto johtaa yleensä nuorten viljelijöiden velkaantumiseen samaan aikaan, kun tilan kehittämiseen olisi panostettava. Johtoryhmä totesi myös, että vuokrausvaihtoehdon palauttaminen tehostaisi luopumistukijärjestelmän rakennepoliittista vaikutusta, mutta aiheuttaisi myös lisäkustannuksia.

Esitys on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä, ja esityksen valmisteluun ovat osallistuneet sosiaali- ja terveysministeriön, valtiovarainministeriön, Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen, tuottajajärjestöjen ja Paliskuntain yhdistyksen edustajat. Esitystä valmisteltaessa on pyydetty lausunto Ahvenanmaan maakuntahallitukselta ja lisäksi esityksestä on neuvoteltu Saamelaiskäräjien edustajien kanssa.

3.7. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Luopumistukijärjestelmän jatkaminen vuosille 2000—2002 kansallisena järjestelmänä on hyväksytty komission päätöksellä 21 päivänä kesäkuuta 2000. Komissio katsoi järjestelmän täyttävän maatalousalalla myönnettävää valtiontukea koskevien yhteisön suunta- viivojen ehdot. Nyt järjestelmää ehdotetaan jatkettavaksi vuosille 2003—2006 ja eräitä luopumistuen edellytyksiä muutettaviksi. Esitys toimitetaan komission hyväksyttäväksi. Lukuun ottamatta 19 ja 34 §:n säännöksiä ehdotuksen mukainen laki voidaan panna voimaan vasta sen jälkeen, kun komissio on sen hyväksynyt. Tavoitteena on, että tältä osin ehdotettu laki voitaisiin panna valtionneuvoston asetuksella voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Pykälän 1 momentin 2 kohtaa muutettiin siten, että luopumistukijärjestelmän voimassaoloaikaa jatkettaisiin koskemaan luovutuksia, jotka tapahtuvat viimeistään vuonna 2006.

5 §. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että viljelijöiden luopumistuen saamisen alaikäraja nostettaisiin 55 vuodesta 57 vuoteen. Voimaantulosäännöksen 6 momentista kuitenkin seuraisi, että vuonna 1949 ja sitä ennen syntyneet säilyttävät oikeuden luopumistukeen nykyisen ikärajan mukaisesti. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että vuosina 2003 ja 2004 ikäraja olisi 55 vuotta ja vuoden 2005 alusta se nousisi 57 vuoteen. Vuonna 1949 tai aikaisemmin syntyneet voisivat kuitenkin luopua 55 vuotta täytettyään.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin porotalouden harjoittajia koskevasta luopumistuen alaikärajasta, joka säilyisi 55 vuotena koko soveltamisjakson 2003—2006 ajan.

Pykälän 3 momenttiin otettaisiin nykyisen 2 momentin säännökset oikeudesta niin sanottuun uinuvaan luopumistukeen. Varsinaista luopumistukioikeutta koskevan alaikärajan nousua vastaavasti uinuvan luopumistukioikeuden alaikäraja nousisi kahdella vuodella eli 50 vuodesta 52 vuoteen viljelijöillä. Porotalouden harjoittajilla myös uinuvan tukioikeuden ikäraja säilyisi nykyisenä.

10 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin siitä, että maatilalla lisämaan luovutus voidaan toteuttaa myös pitkäaikaisella vuokrasopimuksella. Voimaantulosäännöksen mukaan tämä lainkohta koskisi vuosina 2005 ja 2006 tapahtuvia luopumisia.

Nykyiseen 3 momenttiin tehtäisiin 2 momentin lisäämisestä johtuva viittausero.

Nykyinen 2 ja muutettavaksi ehdotettu 3 momentti siirtyisivät 3 ja 4 momentiksi.

13 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti sen vuoksi, että peltojen luovutus voi tapahtua myös vuokrasopimuksella. Omistusoikeuden luovutusta vastaavasti

myös vuokraus voisi tapahtua yhdessä kahdelle luovutuksensaajalle puolisoineen.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi myös uusi 3 momentti, johon siirrettäisiin nykyisin maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun asetuksen 14 §:ään sisältyvät säännökset kahden luovutuksensaajan velvollisuudesta pitää tila jakamattomana omistuksessaan. tai hallinnassaan, jos kysymys on vuokrauksesta. Säännöksillä tarkennetaan luovutuksensaajalle asetettuja, lain 9 ja 10 §:ssä tarkoitettujen sitoumusten mukaisia velvoitteita. Ehdotettu säädöstason muutos johtuu uuden perustuslain vaatimuksista.

14 §. Pykälän 2 momentissa oleva viittaus 10 §:n 2 momenttiin muutettaisiin viittaukseksi 3 momenttiin.

Lisäksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jossa säädetään vuokrauksella tapahtuvan luopumisen muodosta. Vuokraus voisi tapahtua vähintään kymmeneksi vuodeksi tehdyllä vuokrasopimuksella.

19 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jossa säädettäisiin lapsikorotuksesta. Muutos johtuu kansaneläkelakiin tehdyistä, tämän vuoden alusta voimaan tulleista muutoksista, jotka koskevat muun muassa lapsikorotusta. Kansaneläkelain 29 §:n mukaan lapsikorotusta maksetaan myös ennen lain voimaantuloa myönnettyihin etuuksiin. Eläkkeensaajana pidetään paitsi kansaneläkkeen saajaa, myös muun muassa työ- tai virkasuhteeseen perustuvan täyden työkyvyttömyyseläkkeen, työttömyyseläkkeen, yksilöllisen varhaiseläkkeen, vanhuuseläkkeen ja varhennetun vanhuuseläkkeen saajaa. Lapsikorotuksen määrä on vuoden 2001 kansaneläkeindeksin tasossa 17,66 euroa kutakin lapsikorotukseen oikeuttavaa alle 16-vuotiasta lasta kohti. Lapsikorotusta ei oteta tulona huomioon eläkkeensaajan asumistukea, lasten päivähoitomaksuja tai leskeneläkkeen täydennysmäärää määrättäessä. Luopumistukijärjestelmän lapsikorotus määräytyisi kansaneläkelain mukaisesti.

22 §. Pykälän 1 momentin 6 kohdassa oleva viittaus 10 §:n 2 momenttiin ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi 10 §:n 3 mo-

menttiin.

28 §. Pykälässä oleva viittaus 10 §:n 2 momenttiin muutettaisiin viittaukseksi 10 §:n 3 momenttiin.

29 §. Pykälässä säädetään seuraamuksista, jotka aiheutuvat siitä, että luovutuksensaaja ei täytä antamaansa sitoumukseen liittyviä velvoitteita. Luovutuksensaajan tulee antaa sitoumus, jossa hän muun ohella sitoutuu harjoittamaan maataloutta niin kauan kuin luopujalle maksetaan luopumistukea, vähintään kuitenkin viiden vuoden ajan. Nykyisten säännösten mukaan lisämaan luovutuksensaaja, joka toteuttaa omalla tilallaan sukupolven-vaihdoksen kesken sitoumuskauden eli ei enää noudata lisämaan hankinnan yhteydessä antamaansa sitoumusta, on lähtökohdaisesti velvollinen korvaamaan eläkelaitokselle luopujan luopumistuen pääoma-arvon. Takaisin perittävää määrää voidaan kohtuullistaa, jos rikkomus on vähäinen tai painavat kohtuusnäkökohdat sitä puoltavat. Jotta tilanne, jossa maatilan rakennekehitystä edistetään tilakokoa kasvattamalla ja sen jälkeen toteutettavalla sukupolvenvaihdoksella, ei johtaisi pääoma-arvoseuraamuksiin, pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi. Lisämaan luovutuksensaajan tilalla tapahtuvassa luopumistuki-lainsäädännön mukaisessa sukupolvenvaihdoksessa, jossa lisämaata koskeva viljelynjatkamissitoumus siirretään sukupolvenvaihdosjatkajalle, pääoma-arvoa ei perittäisi. Säännös koskisi myös porotalouden harjoittajaa, joka on hankkinut lisäpo-roja ja toteuttaa sukupolvenvaihdosluovutuksen kesken sitoumuskauden.

30 a §. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 30 a §, jossa säädettäisiin luopumistuensaajan velvollisuudesta ilmoittaa eläkelaitokselle muutoksista, jotka vaikuttavat hänen oikeutensa saada luopumistukea. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin, mistä muutoksista luopumistuen saajan on eläkelaitokselle ilmoitettava. Maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun asetuksen 22 §:ään, jossa ilmoitusvelvollisuuden sisällöstä tarkemmin säädetään, ei sinänsä ehdoteta muutoksia. Pykälän 2 momentiksi otettaisiin mainitun asetuksen 24 §:n säännökset luopumistuen saajan ilmoitusvelvollisuudesta ja luopumistukijärjestelmän toimeenpanijoiden oikeudesta vaatia lisäselvitystä tuen saamisen

edellytysten täyttymisestä. Ehdotettu säädöksen muutos johtuu uuden perustuslain vaatimuksista.

34 §. Pykälän 1 momentin mukaan lain täytäntöönpanosta huolehtivat kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset, työvoima- ja elinkeinokeskukset, maa- ja metsätalousministeriö, Paliskuntain yhdistys sekä eläkelaitos. Lukuun ottamatta Paliskuntain yhdistyksen mukaantuloa lain soveltamisalan laajennettua koskemaan porotalouden harjoittajia tukijärjestelmän toimeenpanoa koskeva menettely on koko lain voimassaoloajan ollut samanlainen. Kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisten ja tarvittaessa työvoima- ja elinkeinokeskusten lausuntojen perusteella eläkelaitos sekä myöntää että maksaa tuen. Eläkelaitos on raportoinut ministeriölle varojen käytöstä ja osallistunut eräisiin valvontaa koskeviin tehtäviin.

Pykälän 2 momentin mukaan työvoima- ja elinkeinokeskukselle kuuluvien tehtävien hoitamisesta Ahvenanmaan maakunnassa säädetään asetuksella. Momentti ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan perustuslain säännöksiä siten, että sanotuista tehtävistä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

Yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1258/1999 4 artiklan mukaan jäsenvaltion on annettava komissiolle tiedoksi niitä viranomaisia ja elimiä eli maksajavirastoja koskevat tiedot, jotka se hyväksyy maksamaan yhteisestä maatalouspolitiikasta aiheutuvat menot. Maksajavirastojen on taattava, että edellä tarkoitettuja menoja koskevien maksujen laillisuus ja sääntöjenmukaisuus tarkastetaan ennen maksun hyväksymistä, maksut otetaan kirjanpitoon ja vaaditut asiakirjat esitetään yhteisön sääntöjen mukaisessa määräajassa ja muodossa. Maksajaviraston muodostavat maa- ja metsätalousministeriön eräät yksiköt sekä maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen talousryhmä. Yhteisön lainsäädännön mukaan tehtäviä voidaan sopimuksin siirtää maksajaviraston ulkopuolelle vain vähäiseltä osin. Silloinkin, kun tehtävistä säädetään kansallisessa lainsäädännössä, yhteisöön nähden tehtävien siirto edellyttää sopimusta.

Maatalousyrittäjien luopumistuesta annetussa laissa säädetään tuen myöntämisen ja

maksamisen edellytyksistä pääosin. Lisäksi maatalousyrittäjien luopumistuesta annetussa asetuksessa on annettu asiasta lakia yksityiskohtaisempia säännöksiä. Asetuksessa säädetään lisäksi valtion ja eläkelaitoksen välisestä rahaliikenteestä. Sen sijaan esimerkiksi tilityksistä ja raporteista ja niiden määräajoista ei ole säännöksiä

Edellä esitetyn perusteella pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jossa maa- ja metsätalousministeriö valtuutettaisiin sopimaan eläkelaitoksen kanssa niistä maksajaviraston tehtävistä, jotka eläkelaitos hoitaa maa- ja metsätalousministeriön puolesta. Maa- ja metsätalousministeriö tekisi tarvittaessa vastaavan sopimuksen Ahvenanmaan maakuntahallituksen kanssa siltä osin, kuin maakuntahallitus hoitaa niitä maksajaviraston tehtäviä, joita ei hoida maa- ja metsätalousministeriö eikä eläkelaitos. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää sopimuksen yksityiskohtaisesta sisällöstä.

Siltä osin, kuin tehtävistä ei säädettä laissa tai asetuksessa, tehtävät olisivat luonteeltaan teknisiä.

2. Tarkemmat säännökset

Eläkelaitoksen ja mahdollisesti Ahvenanmaan maakuntahallituksen kanssa tehtävän maksajavirastotehtäviä koskevaan sopimukseen sisällytettävistä tehtävistä voitaisiin tarvittaessa säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

3. Voimaantulo

Lain 19 §:n 4 momentti sekä 34 §:n 2—4 momentti ehdotetaan tuleviksi voimaan sen jälkeen, kun laki on hyväksytty ja vahvistettu.. Muilta osin lain voimaantulosta ehdotetaan säädettäväksi valtioneuvoston asetuksella.

Lain voimaantulosäännöksellä kumottaisiin maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun asetuksen 14 ja 24 §, joiden sisältö ehdotetaan siirrettäväksi lakiin. Säännöksiä sovellettaisiin kuitenkin ennen 1 päivänä tammi-

kuuta 2003 tapahtuneisiin luopumisiin sellaisina kuin ne ovat ehdotetun lain tullessa voimaan.

Lakia sovellettaisiin maa- ja metsätalouden harjoittamisesta luopumisiin, jotka tapahtuvat vuosina 2003—2006. Vuokrauksella tapahtuvaa luopumista koskevat säännökset koskisivat kuitenkin vain luopumisia, jotka tapahtuvat vuosina 2005 ja 2006.

Lain 29 §:n 2 momenttia, jossa säädettäisiin lisäämaan luovutuksensaajan mahdollisuudesta siirtää sitoumuksensa sukupolvenvaihdosjatkajalle, sovellettaisiin myös sitoumuksiin, jotka on annettu vuosina 2000—2002 tapahtuneiden luopumisten perusteella. Muutos koskisi tilanteita, joissa lisäämaan luovutuksensaajan tilalla toteutettava sukupolvenvaihdosluovutus tapahtuu lain voimaantulon jälkeen.

Lain lapsikorotusta koskevia säännöksiä sovellettaisiin myös silloin, kun luopuminen on tapahtunut ennen vuotta 2003, jos luopumistukea maksetaan lain tullessa voimaan tai ryhdytään maksamaan lain voimaantulon jälkeen. Lapsikorotusta ryhdyttäisiin siten maksamaan myös ennen lain voimaantuloa myönnettyihin luopumistukiin. Lapsikorotusta maksettaisiin aikaisintaan ajalta vuoden 2002 alusta.

Voimaantulosäännöksen 6 momentissa säädettäisiin vuonna 1949 ja sitä ennen syntyneiden oikeudesta luopumistukeen.

4. Säättämisyjärjestys

Esitys ei sisällä ehdotuksia, joilla puututtaisiin luopumistuen saajalle jo myönnettyihin etuuksiin tai luovutuksensaajan asemaan lukuun ottamatta sitoumusehtojen lievennystä, jolla mahdollistetaan lisäämaan luovutuksen luovutuksensaajan sitoumusvelvoitteiden siirtäminen sukupolvenvaihdoksessa jatkajalle ilman pääomaseuraamuksia.

Esityksessä ehdotetaan eräitä nykyisin asetuksella säädettyjä asioita siirrettäväksi lakiin. Kysymys on luovutuksensaajien sitoumuksen sisällöstä silloin, kun luovutuksensaajia on kaksi, sekä luopumistuen saajan ilmoitusvelvollisuudesta seikoista, jotka vaikuttavat etuuden määrään tai oikeuteen saada etuutta, sekä järjestelmän toimeenpanijan oikeudesta

tarvittaessa vaatia selvitys sanotuista seikoista tuensaajalta. Säännösten sisältö säilyisi ennallaan.

Ehdotettu sopimus maksajavirastotehtävistä perustuisi lakiin ja täyttäisi perustuslain 124 §:n edellytykset.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maatalousyrittäjien luopumistuesta 16 päivänä joulukuuta 1994 annetun lain (1293/1994) 1 §:n 1 momentin 2 kohta, 5 §, 10 §:n 3 momentti, 14 §:n 2 momentti, 22 §:n 1 momentin 6 kohta, 28 §, 29 §:n 2 momentti ja 34 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 10 §:n 3 momentti, 14 §:n 2 momentti, 22 §:n 1 momentin 6 kohta, 28 § ja 34 §:n 2 momentti laissa 1326/1999, sekä

lisätään 10 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1326/1999, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti ja muutettu 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, 13 §:ään, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 2 ja 3 momentti, 14 §:ään, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 3 momentti, 19 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi viimeksi mainitussa laissa ja laissa 1226/2000, uusi 4 momentti, lakiin uusi 30 a § sekä 34 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1326/1999, uusi 3 ja 4 momentti seuraavasti:

1 §

Tässä laissa säädetään maatalouden varhaiseläkkeestä, joka

2) luopumisen tapahtuessa vuosina 2000—2006 perustuu periaatteiltaan Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) tuesta maaseudun kehittämiseen ja tiettyjen asetusten muuttamisesta ja kumoamisesta annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1257/1999 tarkoitettua maatalouden varhaiseläkejärjestelmää vastaavaan kansalliseen järjestelmään.

5 §

Luopumistuen saamisen edellytyksenä on, että luopuja on luopumisen tapahtuessa täyt-

tänyt 57 mutta ei 65 vuotta.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, luopumistuen saamisen edellytyksenä on luopumisen tapahtuessa 9 §:n 2 momentin tai 10 §:n 3 momentin mukaisesti luovuttamalla porot, että luopuja on luopumisen tapahtuessa täyttänyt 55 vuotta mutta ei 65 vuotta.

Jos luopujina ovat aviopuolisot ja vanhempi heistä täyttää ikää koskevat 1 tai 2 momentissa säädetty edellytykset ja on muutoin luopumistukeen oikeutettu, nuoremmalla puolisoilla on oikeus luopumistukeen, jos luopuminen tapahtuu aikaisintaan viisi vuotta ennen kuin hän täyttää ikää koskevan 1 tai 2 momentissa säädetyn edellytyksen. Luopumistukea ei kuitenkaan suoriteta nuoremmalle puolisoille ajalta ennen ikää koskevan edellytyksen täyttymistä.

10 §

Luopuminen maatalouden harjoittamisesta voi tapahtua myös siten, että luopuja vuokraa maatilaa peltomaan osina tai kokonaan lisämaaksi maatalouden harjoittamista varten yhdelle tai useammalle luovutuksensaajalle, joka täyttää 1 momentissa säädetyt edellytykset.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset 1 ja 3 momentissa tarkoitetuista edellytyksistä.

13 §

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan myös 10 §:n 2 momentissa tarkoitettuun vuokraukseen.

Jos maatilalla pellot tai osa niistä luovutetaan yhteisesti kahdelle 9 tai 10 §:ssä tarkoitettulle luovutuksensaajalle yhdessä viljeltäväksi, luovutuksensaajien on sitouduttava pitämään pellot jakamattomina omistuksessaan tai, jos luovutus toteutetaan vuokraamalla, hallinnassaan tässä laissa säädettyjen sitoumusten voimassaoloajan. Myös aviopuolisoiden, vaikka vain toinen heistä täyttää luovutuksensaajaa koskevat edellytykset, on pidettävä pellot vastaavalla tavalla jakamattomina omistuksessaan tai hallinnassaan, jos ne luovutetaan heille yhteisesti.

14 §

Kun luopujan tila on porotaloustila tai siihen verrattava tila, 9 §:n 2 momentissa ja 10 §:n 3 momentissa tarkoitettu porojen ja tuotantorakennusten sekä -rakennelmien luovutus voi tapahtua kaupalla tai lahjalla.

Edellä 10 §:n 2 momentissa tarkoitettu luovutus vuokraamalla voi tapahtua vähintään kymmenen vuoden ajaksi tehdyllä vuokrasopimuksella.

19 §

Luopumistukeen liitetään kansaneläkelain 29 §:n mukainen lapsikorotus pykälässä säädettyin edellytyksin.

22 §

Luopumistukea suoritetaan viimeisestä 15 §:ssä tarkoitettusta luopumisajankohdasta, ei kuitenkaan ennen kuin

6) luovutuksensaaja on ryhtynyt täyttämään 9 §:n 1 momentin 6 kohdassa, 9 §:n 2 momentissa, 10 §:n 1 momentin 5 kohdassa tai 10 §:n 3 momentissa tarkoitettua sitoumustaan.

28 §

Luovutuksensaajalla on oikeus keskeyttää 9 §:n 1 momentin 6 kohdassa, 9 §:n 2 momentissa, 10 §:n 1 momentin 5 kohdassa ja 10 §:n 3 momentissa tarkoitettua sitoumuksensa täyttäminen asevelvollisuutensa suorittamisen, maatalataloudellisten tai maatilataloutta tukevien ammattiopintojensa taikka muun hyväksyttävän syyn vuoksi. Tällaisen esteen kestäessä vuotta pitemmän ajan eläkelaitoksen on pidennettävä sitoumusaikaa vastaavalla ajalla, jollei luovutuksensaaja osoita, että hän itse, hänen aviopuolisensa tai toinen luovutuksensaaja täyttää sitoumuksen velvoitteet.

29 §

Jos sitoumuksen laiminlyöntiä on pidettävä vähäisenä tai painavat kohtuusnäkökohdat siitä muutoin puoltavat, eläkelaitos voi kuitenkin päättää, että luopumistuen pääoma-arvo jätetään osaksi tai kokonaan perimättä. Jos 10 §:ssä tarkoitettut luovutuksensaajat toteuttavat sellaisen 9 §:n mukaisen sukupolvenvaihdoksen, jonka yhteydessä 10 §:n mukainen sitoumus siirretään sukupolvenvaihdoksessa tilanpidon jatkajan täytettäväksi, luopumistuen pääoma-arvo jätetään kokonaan perimättä.

30 a §

Luopumistuen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle sellaisista muutoksista, jotka vaikuttavat hänen oikeuteensa saada luopumistukea tai hänen saamansa luopumistuen määrään.

Eläkelaitos, työvoima- ja elinkeinokeskus tai kunnan maaseutuelinkeinoviranomainen voi tarvittaessa vaatia luopumistuen saajalta selvityksen siitä, että hän edelleen täyttää luopumistuen saamisen edellytykset. Jollei tuensaaja toimita selvitystä hänelle asetetussa kohtuullisessa määräajassa, eläkelaitos voi päättää, että luopumistuen suorittaminen keskeytetään, kunnes selvitys on toimitettu.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset niistä 1 momentissa tarkoitetuista muutoksista, joista luopumistuen saajalla on ilmoitusvelvollisuus.

34 §

Tämän lain mukaan työvoima- ja elinkeinokeskukselle kuuluvien tehtävien hoitamisesta Ahvenanmaan maakunnassa säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Maa- ja metsätalousministeriö voi sopia eläkelaitoksen ja tarvittaessa Ahvenanmaan maakuntahallituksen kanssa, miltä osin eläkelaitos ja Ahvenanmaalla maakuntahallitus hoitavat niitä tehtäviä, jotka Euroopan yhteisön varojen käytössä kuuluvat yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1258/1999 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulle maksajavirastolle. Lakiin, mainittuun neuvoston asetukseen ja valtioneuvoston asetukseen perustuvien tehtävien lisäksi sopimus voi käsittää vain luonteeltaan teknisiä tehtäviä.

Sopimukseen sisällytettävistä tehtävistä ja niiden määräajoista voidaan antaa tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella.

Tämän lain 19 §:n 4 momentti sekä 34 §:n 2—4 momentti tulevat voimaan päivänä kuuta 200 . Muilta osin laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Tällä lailla kumotaan maatalousyrittäjien luopumistuesta 31 päivänä joulukuuta 1994 annetun asetuksen (1583/1994) 14 ja 24 §, sellaisena kuin niistä on 24 § asetuksessa 369/2000. Mainittuja pykäläiä sovelletaan

siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Mainitun asetuksen säännöksiä sovelletaan kuitenkin ennen 1 päivää tammikuuta 2003 tapahtuneisiin maatalouden harjoittamisesta luopumisiin sellaisina kuin ne olivat tämän lain tullessa voimaan.

Tätä lakia sovelletaan, jos luopuminen maatalouden harjoittamisesta tapahtuu aikaisintaan 1 päivänä tammikuuta 2003 ja viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2006. Lain 10 §:n 2 ja 4 momenttia, 13 §:n 2 momenttia sekä 14 §:n 3 momenttia sovelletaan kuitenkin vain, jos luopuminen tapahtuu aikaisintaan 1 päivänä tammikuuta 2005 ja viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2006.

Lain 29 §:n 2 momenttia sovelletaan, jos siinä tarkoitettu sukupolvenvaihdos tapahtuu tämän lain tultua voimaan ja luovutus lisämaaksi on tapahtunut 1 päivänä tammikuuta 2000 tai sen jälkeen.

Sen estämättä, mitä 3 momentissa säädetään, 19 §:n 4 momenttia sovelletaan, jos luopuminen maatalouden harjoittamisesta on tapahtunut ennen vuotta 2003, jos luopumistukea maksetaan tämän lain tullessa voimaan tai ryhdytään maksamaan tämän lain tultua voimaan. Lapsikorotusta maksetaan kuitenkin aikaisintaan 1 päivästä tammikuuta 2002 siten, että mainitun päivän 19 §:n 4 momentin voimaantulon väliseltä ajalta lapsikorotus maksetaan 19 §:n 4 momentin tultua voimaan.

Sen estämättä, mitä 5 §:n 1 momentissa säädetään luopujan ikärajasta, luopumistuen saamisen edellytyksenä on vuonna 1949 ja sitä ennen syntyneellä luopujalla, että hän on maatalouden harjoittamisesta luopumisen tapahtuessa täyttänyt 55 mutta ei 65 vuotta. Jos luopujat ovat aviopuolisoita ja luopumisen tapahtuessa vanhempi puolisoista täyttää tässä momentissa säädetyt edellytykset ja on muutoin luopumistukeen oikeutettu, nuoremalla puolisolilla on oikeus luopumistukeen, jos hän on luopumisen tapahtuessa täyttänyt 50 vuotta. Luopumistukea ei kuitenkaan suoriteta hänelle ajalta ennen 55 vuoden iän täyttämistä.

Tämän lain 34 §:n 3 ja 4 momenttia sovel-

letaan maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuihin luopumisiin.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 25 päivänä tammikuuta 2002

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ministeri *Sinikka Mönkäre*

Liite

Laki**maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maatalousyrittäjien luopumistuesta 16 päivänä joulukuuta 1994 annetun lain (1293/1994) 1 §:n 1 momentin 2 kohta, 5 §, 10 §:n 3 momentti, 14 §:n 2 momentti, 22 §:n 1 momentin 6 kohta, 28 §, 29 §:n 2 momentti ja 34 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 10 §:n 3 momentti, 14 §:n 2 momentti, 22 §:n 1 momentin 6 kohta, 28 § ja 34 §:n 2 momentti laissa 1326/1999, sekä

lisätään 10 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1326/1999, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti ja muutettu 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, 13 §:ään, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 2 ja 3 momentti, 14 §:ään, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 3 momentti, 19 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi viimeksi mainitussa laissa ja laissa 1226/2000, uusi 4 momentti, lakiin uusi 30 a § sekä 34 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1326/1999, uusi 3 ja 4 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 §

Tässä laissa säädetään maatalouden varhaiseläkkeestä, joka

2) luopumisen tapahtuessa vuosina 2000–2002 perustuu *kansalliseen järjestelmään, joka* periaatteiltaan *vastaa* Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) tuesta maaseudun kehittämiseen ja tiettyjen asetusten muuttamisesta ja kumoamisesta annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1257/1999 tarkoitettua maatalouden varhaiseläkejärjestelmää.

2) luopumisen tapahtuessa vuosina 2000—2006 perustuu periaatteiltaan Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) tuesta maaseudun kehittämiseen ja tiettyjen asetusten muuttamisesta ja kumoamisesta annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1257/1999 tarkoitettua maatalouden varhaiseläkejärjestelmää *vastaavaan kansalliseen järjestelmään.*

5 §

Luopumistuen saamisen edellytyksenä on, että luopuja on luopumisen tapahtuessa täyttänyt 55 vuotta mutta *ei ole täyttänyt* 65 vuotta.

(uusi)

Jos luopujina ovat aviopuolisot ja luopu-

5 §

Luopumistuen saamisen edellytyksenä on, että luopuja on luopumisen tapahtuessa täyttänyt 57 mutta ei 65 vuotta.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, luopumistuen saamisen edellytyksenä on luopumisen tapahtuessa 9 §:n 2 momentin tai 10 §:n 3 momentin mukaisesti luovuttamalla porot, että luopuja on luopumisen tapahtuessa täyttänyt 55 vuotta mutta ei 65 vuotta.

Jos luopujina ovat aviopuolisot ja van-

misen tapahtuessa vanhempi puolisoista täyttää 1 momentissa säädetty edellytykset ja on muutoinkin luopumistukeen oikeutettu, nuorempi puolisoista on oikeutettu luopumistukeen, jos hän on täyttänyt 50 vuotta. Luopumistukea ei kuitenkaan suoriteta ajalta ennen 55 vuoden iän täyttämistä.

hempi heistä täyttää ikää koskevat 1 tai 2 momentissa säädetty edellytykset ja on muutoin luopumistukeen oikeutettu, nuoremmalla puolisollla on oikeus luopumistukeen, jos luopuminen tapahtuu aikaisintaan viisi vuotta ennen kuin hän täyttää ikää koskevan 1 tai 2 momentissa säädetyn edellytyksen. Luopumistukea ei kuitenkaan suoriteta nuoremmalle puolisolle ajalta ennen ikää koskevan edellytyksen täyttymistä.

10 §

(uusi)

Luopuminen maatalouden harjoittamisesta voi tapahtua myös siten, että luopuja vuokraa maatilan peltomaan osina tai kokonaan lisämaaksi maatalouden harjoittamista varten yhdelle tai useammalle luovutuksensaajalle, joka täyttää 1 momentissa säädetty edellytykset.

Asetuksella säädetään tarkemmin 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista edellytyksistä.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset 1 ja 3 momentissa tarkoitetuista edellytyksistä.

13 §

(uusi)

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan myös 10 §:n 2 momentissa tarkoitettuun vuokraukseen.

Jos maatilan pellot tai osa niistä luovutetaan yhteisesti kahdelle 9 tai 10 §:ssä tarkoitettulle luovutuksensaajalle yhdessä viljeltäväksi, luovutuksensaajien on sitouduttava pitämään pellot jakamattomina omistuksessaan tai, jos luovutus toteutetaan vuokraamalla, hallinnassaan tässä laissa säädettyjen sitoumusten voimassaoloajan. Myös aviopuolisoiden, vaikka vain toinen heistä täyttää luovutuksensaajaa koskevat edellytykset, on pidettävä pellot vastaavalla tavalla jakamattomina omistuksessaan tai hallinnassaan, jos ne luovutetaan heille yhteisesti.

14 §

Kun luopujan tila on porotaloustila tai siihen verrattava tila, 9 §:n 2 momentissa ja 10 §:n 2 momentissa tarkoitettu porojen ja tuotantorakennusten sekä -rakennelmien luovutus voi tapahtua kaupalla tai lahjalla.

(uusi)

Kun luopujan tila on porotaloustila tai siihen verrattava tila, 9 §:n 2 momentissa ja 10 §:n 3 momentissa tarkoitettu porojen ja tuotantorakennusten sekä -rakennelmien luovutus voi tapahtua kaupalla tai lahjalla.

Edellä 10 §:n 2 momentissa tarkoitettu luovutus vuokraamalla voi tapahtua vähintään kymmenen vuoden ajaksi tehdyllä vuokrasopimuksella.

19 §

(uusi)

Luopumistukeen liitetään kansaneläkelain 29 §:n mukainen lapsikorotus sanotussa säännöksessä mainituin edellytyksin.

22 §

Luopumistukea suoritetaan viimeisestä 15 §:ssä tarkoitettusta luopumisajan-kohdasta, ei kuitenkaan ennen kuin

6) luovutuksensaaja on ryhtynyt täyttämään 9 §:n 1 momentin 6 kohdassa, 9 §:n 2 momentissa, 10 §:n 1 momentin 5 kohdassa tai 10 §:n 3 momentissa tarkoitettua sitoumustaan.

22 §

Luopumistukea suoritetaan viimeisestä 15 §:ssä tarkoitettusta luopumis-ajankohdasta, ei kuitenkaan ennen kuin

6) luovutuksensaaja on ryhtynyt täyttämään 9 §:n 1 momentin 6 kohdassa, 9 §:n 2 momentissa, 10 §:n 1 momentin 5 kohdassa tai 10 §:n 3 momentissa tarkoitettua sitoumustaan.

28 §

Luovutuksensaajalla on oikeus keskeyttää 9 §:n 1 momentin 6 kohdassa, 9 §:n 2 momentissa, 10 §:n 1 momentin 5 kohdassa ja 10 §:n 2 momentissa tarkoitettua sitoumuksensa täyttäminen asevelvollisuutensa suorittamisen, maatilataloudellisten tai maatilataloutta tukevien ammattiopintojensa taikka muun hyväksyttävän syyn vuoksi. Tällaisen esteen kestäessä vuotta pitemmän ajan eläkelaitoksen on pidennettävä sitoumusaikaa vastaavalla ajalla, jollei luovutuksensaaja osoita, että hän itse, hänen aviopuolisonsa tai toinen luovutuksensaaja täyttää sitoumuksen velvoitteet.

28 §

Luovutuksensaajalla on oikeus keskeyttää 9 §:n 1 momentin 6 kohdassa, 9 §:n 2 momentissa, 10 §:n 1 momentin 5 kohdassa ja 10 §:n 3 momentissa tarkoitettua sitoumuksensa täyttäminen asevelvollisuutensa suorittamisen, maatilataloudellisten tai maatilataloutta tukevien ammattiopintojensa taikka muun hyväksyttävän syyn vuoksi. Tällaisen esteen kestäessä vuotta pitemmän ajan eläkelaitoksen on pidennettävä sitoumusaikaa vastaavalla ajalla, jollei luovutuksensaaja osoita, että hän itse, hänen aviopuolisonsa tai toinen luovutuksensaaja täyttää sitoumuksen velvoitteet.

29 §

Jos sitoumuksen laiminlyöntiä on pidettävä vähäisenä tai painavat kohtuusnäkökohdat sitä muutoin puoltavat, eläkelaitos voi kuitenkin päättää, että luopumistuen pääoma-arvo jätetään osaksi tai kokonaan luovutuksensaajalta perimättä.

Jos sitoumuksen laiminlyöntiä on pidettävä vähäisenä tai painavat kohtuusnäkökohdat sitä muutoin puoltavat, eläkelaitos voi kuitenkin päättää, että luopumistuen pääoma-arvo jätetään osaksi tai kokonaan perimättä. Jos 10 §:ssä tarkoitetut luovutuksensaajat toteuttavat sellaisen 9 §:n mukaisen sukupolvenvaihdoksen, jonka yhteydessä 10 §:n mukainen sitoumus siirretään sukupolvenvaihdoksessa tilanpidon jatkajan täytettäväksi, luopumistuen pääoma-arvo jätetään kokonaan perimättä.

30 a §

(uusi)

Luopumistuen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle sellaisista muutoksista, jotka vaikuttavat hänen oikeuteensa saada luopumistukea tai hänen saamansa luopumistuen määrään.

Eläkelaitos, työvoima- ja elinkeinokeskus tai kunnan maaseutuelinkeinoviranomainen voi tarvittaessa vaatia luopumistuen saajalta selvityksen siitä, että hän edelleen täyttää luopumistuen saamisen edellytykset. Jollei tuensaaja toimita selvitystä hänelle asetussa kohtuullisessa määräajassa, eläkelaitos voi päättää, että luopumistuen suorittaminen keskeytetään, kunnes selvitys on toimitettu.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset niistä 1 momentissa tarkoitetuista muutoksista, joista luopumistuen saajalla on ilmoitusvelvollisuus.

34 §

Tämän lain mukaan työvoima- ja elinkeinokeskukselle kuuluvien tehtävien hoitamisesta Ahvenanmaan maakunnassa säädetään asetuksella.

34 §

Tämän lain mukaan työvoima- ja elinkeinokeskukselle kuuluvien tehtävien hoitamisesta Ahvenanmaan maakunnassa säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Maa- ja metsätalousministeriö voi sopia

Voimassa oleva laki

Ehdotus

(uusi)

eläkelaitoksen ja tarvittaessa Ahvenanmaan maakuntahallituksen kanssa, miltä osin eläkelaitos ja Ahvenanmaalla maakuntahallitus hoitavat niitä tehtäviä, jotka Euroopan yhteisön varojen käytössä kuuluvat yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1258/1999 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulle maksajavirastolle. Lakiin, mainittuun neuvoston asetukseen ja valtioneuvoston asetukseen perustuvien tehtävien lisäksi sopimus voi käsittää vain luonteeltaan teknisiä tehtäviä.

Sopimukseen sisällytettävistä tehtävistä ja niiden määräajoista voidaan antaa tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella.

Tämän lain 19 §:n 4 momentti sekä 34 §:n 2—4 momentti tulevat voimaan päivänä kuuta 200 . Muilta osin laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Tällä lailla kumotaan maatalousyrittäjien luopumistuesta 31 päivänä joulukuuta 1994 annetun asetuksen (1583/1994) 14 ja 24 §, sellaisena kuin niistä on 24 § asetuksessa 369/2000. Mainittuja pykälä sovelletaan siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Mainitun asetuksen säännöksiä sovelletaan kuitenkin ennen 1 päivää tammikuuta 2003 tapahtuneisiin maatalouden harjoittamisesta luopumisiin sellaisina kuin ne olivat tämän lain tullessa voimaan.

Tätä lakia sovelletaan, jos luopuminen maatalouden harjoittamisesta tapahtuu aikaisintaan 1 päivänä tammikuuta 2003 ja viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2006. Lain 10 §:n 2 ja 4 momenttia, 13 §:n 2 momenttia sekä 14 §:n 3 momenttia sovelletaan kuitenkin vain, jos luopuminen tapahtuu aikaisintaan 1 päivänä tammikuuta 2005 ja viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2006.

Lain 29 §:n 2 momenttia sovelletaan, jos siinä tarkoitettu sukupolvenvaihdos tapahtuu tämän lain tultua voimaan ja luovutus lisämaaksi on tapahtunut 1 päivänä tammikuuta 2000 tai sen jälkeen.

Sen estämättä, mitä 3 momentissa sääde-

tään, 19 §:n 4 momenttia sovelletaan, jos luopuminen maatalouden harjoittamisesta on tapahtunut ennen vuotta 2003, jos luopumistukea maksetaan tämän lain tullessa voimaan tai ryhdytään maksamaan tämän lain tultua voimaan. Lapsikorotusta maksetaan kuitenkin aikaisintaan 1 päivästä tammikuuta 2002 siten, että mainitun päivän 19 §:n 4 momentin voimaantulon väliseltä ajalta lapsikorotus maksetaan 19 §:n 4 momentin tultua voimaan.

Sen estämättä, mitä 5 §:n 1 momentissa säädetään luopujan ikärajasta, luopumistuen saamisen edellytyksenä on vuonna 1949 ja sitä ennen syntyneellä luopujalla, että hän on maatalouden harjoittamisesta luopumisen tapahtuessa täyttänyt 55 mutta ei 65 vuotta. Jos luopujat ovat aviopuolisoita ja luopumisen tapahtuessa vanhempi puolisoista täyttää tässä momentissa säädetyt edellytykset ja on muutoin luopumistukeen oikeutettu, nuoremmalla puolisoilla on oikeus luopumistukeen, jos hän on luopumisen tapahtuessa täyttänyt 50 vuotta. Luopumistukea ei kuitenkaan suoriteta hänelle ajalta ennen 55 vuoden iän täyttämistä.

Tämän lain 34 §:n 3 ja 4 momenttia sovelletaan maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuihin luopumisiin.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.
